

A mezőhegyesi félvér vagy a furioso-north star egyike őshonos magyar lófajtáinknak. Nemzeti kincs, egy darabka történelem, amely a mezőhegyesi rögről indulva lett az Alföld és az ország meghatározó lófajtája.

ÍRTA RÁSKY PÉTER,
DOMONKOS GÁBOR

Tömeges testfelépítése, elnyúlhatatlan, szilárd szervezete máig hűségesen szolgálja az embert. Sokoldalúságát jól jelzi, hogy akár a hadseregben, akár a kemény munkát megkövetelő mezőgazdaságban vagy pompa céljára tartva a hercegi istállóban, egészen a sportig mindenhol megállta a helyét. Egykori népszerűségét jelzi, hogy több tájfajtája is kialakult, s virágkorában a magyar lóállomány mintegy egyharmada e fajta befolyása alatt állt. Az első világháború és trianoni döntés hatalmas veszteséget okozott. Állományának egy része a környező országokba

Sárvári ötös fogat, archív. Sárvári ménesből származó, de (már a háború utáni áttelepülést követően) Leutstetteni fogat. Hajtó: Ludwig von Bayern

szakadt. Közmondásos keménységét jól mutatja azonban, hogy a háború viszontagságait ezek a lovak sokkal jobban bírták, mint más, telivérezett, érzékeny fajták egyedei. Pettkó-Szandtner

Tibor munkásságának köszönhetően a két világháború között a magánménesekre és a népies tenyésztésre támaszkodva hamar regenerálódott a furioso-north star fajta. Azonban 1945

után újra előről kellett kezdeni felépítését. A neves hipológus előrelátásának köszönhetően – aki szakértő módon nyugatra menekítette a ménesek állományának felét – ismét sikerült

Megbízható örökségünk a furioso-north star

4331 Gyanu (Furioso XXXVI tm.) /442 Furioso II-4 (Furioso X tm.)-Gyanu/ 1995 évi fekete mén. Tenyésztette: Leutstetteni Ménes. Fotó: Hajdú Krisztina.

regenerálni a vonalakat. 1962-ben aztán újabb fordulópont következett. Ami a háborúnak nem sikerült, azt a szocialista politika egy tollvonással elintézte. A döntés következtében a mezőhegyesi félvér elkerült az öt létrehozó termékeny rögről. Az exodus előbb a Nagykunságba, Ecségfalvára, majd a kiskunsági Apajpusztára vetette a furiosót, ahol aztán sikerült megkapaszkodnia. Nagy árat fizetett, hiszen eredeti kancacsaládjainak jó része kipusztult, és mérvonalait is pótolhatatlan veszteségek érték. A használati cél átalakulásával aztán ez a patinás fajtánk is elindult a sport és a hobbi célú hasznosítás irányába. Ezt olyan kiváló eredmények fémjelezték, mint az 1960-as, 1970-es években díjugratásban eredményes Ūrmös Móra Lászlóval, Kártya Fülöp Sándorral, Bálvány Ákos Ajtonnyal. A '80-as, '90-es években pedig az orosházi Katyusa, a hódmezővásárhelyi Jutka, Fáraó, Mályva, az abádszalóki Merán, a kiskunsági Aladár neve csengett jól a sportban. 1984-ben Juhász László négyesfogatában világbajnok lett Aldato Furioso-195, valamint Fintha Gábor egyik legmegbízhatóbb lova, Citadella is a fajtából került ki. A '90-es évek végén pedig világbajnokaink – Kecskeméti László, Lázár Zoltán – sokoldalúan használható, eredményes lova volt Kígyó.

☞

A magyar emberek lószere-
tetének köszönhetően minden
viszontagság ellenére fennmaradt
a fajta, és így érkezett el a rend-
szerváltás, ezzel a furioso-north
star történetének legújabb kori
időszámítása. Vajon hogyan áll
e patinás fajtánk napjainkban?
Ennek járunk utána a következő
cikkből. Beszélgetőpartnerünk
ifj. Horváth Sándor, a tenyésztő-
egyesület elnöke:

1989-ben alakult meg a Furioso-North Star Lótenyésztő Országos Egyesület. Hogy nézett ki a fajta helyzete akkor, és mennyiben változott ez meg napjainkra?

1989-ben három állami ménes volt: a Kiskunsági Állami Gazdaság Apajpusztai, a Balatonnagyberek Állami Gazdaság Pusztaberényi, a Hódmezővásárhelyi Állami Tangazdaság Aranyági Ménese. Ezek mellett sorakoztak a termelőszövetkezeti törzstenyészetek, úgy mint: Orosházán a Dózsa és a Béke Tsz, Szentesen a Termál Tsz, Jászboldogházán az Aranykálász Tsz, Abádszalókon a Lenin Tsz, Karcagon a Magyar-Bolgár Barátság Tsz. Ezekben a gazdaságokban hol jobb, hol rosszabb körülmények között, de klasszikus értelemben vett ménesi munka folyt, tehát mindenütt cél volt a ménutánpótlásra alkalmas csikók nevelése, és valamilyen szintű kipróbálásra alapozott szelekció is megvalósult. Sőt elmondhatjuk, hogy a két meghatározó lovasklub, a Bp. Honvéd és a BLK sikereiben két évtizedig meghatározó szerepe volt az Apajpusztán tenyésztett furioso-north star vérségű lovaknak. Ezekhez csatlakozott jó néhány, a fajta iránt elkötelezett magánszemély is. A kezdeti években a fajta tenyésztésének dokumentációja is igen magas szintű volt, hiszen főként Csónaki Józsefnek köszönhetően, 1995-ig megjelent a fajta méneskönyvének három kötete is, amelyek a mai napig a legfontosabb alapidokumentumaink.

Napjainkra ezek a tenyészetek kivétel nélkül megszűntek,

5214 North Star IX-60 Gyurika (North Star XIII tm.)/North Star IX-Ékes/ 2006 évi sötétpej mén. Tenyésztette: Esssen Kft., Karcag. Lovasa: Teleki Zoltán

szerencsére elmondhatjuk, hogy a bennük felhalmozott genetikai érték nem veszett el, hiszen az azokban kialakult kancacsaládok jelentős része magántenyésztők kezén tovább él. Sőt, az első kiadású méneskönyvben eredeti mezőhegyesi kancacsaládokra visszavezethető egyedek nem voltak. Ma elmondhatjuk, hogy az ilyen egyedek száma meghaladja a húszat. Ez pedig már mind a magántenyésztők erőfeszítéseinek köszönhető.

Pálfai kettes fogat. 4759 Furioso The Bart-17 (III tm.) „Tévedés”, 2003 évi pej mén (The Bart Furioso II tm.–23 Szellőlány) 5335 The Bart Furioso II-35 „Titán” 2004 évi pej mén (The Bart Furioso II tm.–Furioso 131 Fintor). Tenyésztette: ifj. Horváth Sándor. Hajtó: Vén János. Fotó: Novotni Péter, Berta Péter

Sajnos az olyan szintű sportkipróbálás, amilyen az állami vagy szövetkezeti tenyészetekben megvalósulhatott, ma alapvetően gazdasági okokból lehetetlen. Emiatt a tenyészegyedek jelentős részének képességeiről nincsenek a tenyésztők kezében érdemi információk. A legfontosabb feladatunk, hogy ezt megfordítsuk, az állományban rendelkezésünkre álló genetikai potenciált minél nagyobb mértékben kiaknázzuk, és ezt minél szélesebb körben, minél nagyobb létszámban be is tudjuk mutatni.

A fajta fenntartásának terhe döntően a magántenyésztőkre hárul. Milyen feladatok ró ez a tenyésztőkre?

➤ Kettős a kihívás: egyrészt jó és használható (eladható) lovat kell tenyészteni, másrészt figyelemmel kell lenni a fajtában felhalmozott évszázados genetikai értékre is. Ez a kettősség a fajta tenyésztői számára az igazi kihívás, mert a két feltétel alkalmazása nem lehet sem párhuzamos, sem egymást kioltó. Egyik sem létezhet a másik nélkül. A kettő összehangolására egyetlen rendelkezésünkre álló eszköz van, a célszerű szelekció. Ennek eredményeként jöhet létre a típusában a mai igényeknek megfelelő (a két világháború közötti nemesebb, élénkebb típust hordozó), származási hátterében tradicionális mezőhegyesi félvér.

A legégetőbb és a legnehezebben kezelhető feladat a ménutánpótlás megoldása. A jelenlegi struktúrában ez a legdőntőbb kihívás, alapvető cél az összes ma élő klasszikus vonal fenntartása megfelelő ménekkel. Jelenleg csak néhány tenyésztő elszigetelt, erőfeszítéseinek köszönhető, hogy egyáltalán kerülnek fiatal mének felállításra. Ez a helyzet a fajta jövőjét leginkább veszélyeztető tényező. Ennek megoldásához csak széles körű összefogással

4369 Aranyági Talizmán (Aldato Furioso II tm.)/1607 Aldato Furioso I tm.–1575 Türkiz/2000 évi pej mén. Tenyésztette: Hód-Mezőgazda Rt., Hódmezővásárhely. Lovasa: Herczeg Csaba. Fotó: Gál Ildikó

tudunk megfelelően felnőni, és be kell látnunk, ezt a fajta tenyésztői helyett más nem fogja elvégezni.

Nemzetközi összehasonlításban milyen szerepe van a

magyar állományban a fajtán belül?

A magyar állomány a legnagyobb, közel 600 nyilvántartott tenyészkanccal és mintegy 70 fedezőménnel. A nagy létszám mellett azt is elmondhatjuk, hogy a belföldi állomány a leginkább sokszínű. Az összes, a fajtát tenyésztő ország genetikai anyagából került a hazai tenyésztésbe is. Ez azt jelenti, hogy több szlovák kancacsalád is fellelhető, valamint a mezőhegyesi eredetű, romániai kancacsaládok egyedei is szép számban megtalálhatóak. Igen jelentős részét képezi állományunknak a sárvári eredetű állomány is, amely Lajos bajor királyi herceg szaporodhatott el hazánkban is.

Az egyesület elkötelezett a nemzetközi kapcsolatok minél magasabb szintű fenntartásában.

Milyen jövőkép rajzolódik ki a furioso fajta elé?

A fajta jövőjének két aspektusa van: egyrészt bízunk a lovaink-

5084 Gyulékony II /3446

Bűvölő Furioso-61 Intő (I tm.) - Gyulékony/ 2004 évi pej mén. Tenyésztette: Ludwig von Bayern. Lovasa: Marton András. Fotó: Hajdú Krisztina

ban és az elődeinktől örökölt génállományban, hogy képesek vagyunk a mai kor igényeinek megfelelő lovat tenyészteni, a legmagasabb szintet sem félünk magunk elé tűzni. Célunk az is, hogy olyan formában tudjuk majd a fajtát utódainkra hagyni, amelyre büszkék lehetnek, és a hasznát tudják majd venni. Másrészt bízunk benne, hogy felnő egy olyan nemzedék, amely nemzeti kincsünk e darabját, a szilárd szervezetű, kitartó, kiváló küzdőképességű mezőhegyesi félvér lovat tudja és akarja is becsülni, és az elődöktől örökölt szellemben kívánja majd egyedi, kiváló jellegében továbbtenyészteni és nemesíteni is. Ezért kívánunk dolgozni.

2012. évi rendezvények a furioso-north star fajta kiemelt szereplésével:

Május 11–12–13.: XIX. Alföldi Állattenyésztési Mezőgazda Napok, Hódmezővásárhely, ezen belül: VII. Nemzetközi Furioso Fesztivál
Május 19–20.: Nyeregszemle, Ópusztaszer – fajtabemutató, nyeregménylő-sorsolás
Június 29–30–július 1.: Kétkő Fesztivál, Hódmezővásárhely